

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo
c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld. na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje. Vse inserate zunaj Kranjskega sprejemata le Haasenstein & Vogler na Dunaji (Wien, I., Wallfischgasse Nr. 10).

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani v Salendrovih ulicah števil. 5.

Št. 24. V Ljubljani, 31. decembra 1889. Leto VI.

Obseg: Prošnja in poziv. — Gospodom udom c. kr. kmetijske družbe kranjske in naročnikom „Kmetovalca“. — V prosoh govedoreje. — Krave ovaditi brcanja. — Vnetje vimena, ovčič ali sajavec na vimenu. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Prošnja in poziv.

Z ozirom na naslednji članek prosimo vse gg. ude naše družbe in naročnike „Kmetovalca“, da blagovolijo zapisati na dopisnico, ki je priložena tej številki, eden ali več naslovov takih gospodarjev ali oseb, ki se zanimajo za kmetijstvo in ki bi utegnili postati udje kmetijske družbe ali pa naročniki „Kmetovalčevi“.

Bodi zahvala vsem, ki ustrezajo naši želji.

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

Gospodom udom c. kr. kmetijske družbe kranjske in naročnikom „Kmetovalca“.

Kadar pride ta list č. bralcem v roke, prominulo je uže leto 1889. in pričelo se novo ter vzbudilo nove nade vsakemu, zlasti kmetovalcu, kateremu so bili ravnokar minuli časi vrsta nezgod in nesreč. Nada v boljšo bodočnost dela človeka vztrajnega v težkem boju za vsakdanji kruh. In komu ni li treba večje vztrajnosti, nego trpinu kmetovalcu? Za dežjem pride solnce, in tudi kmetovalcu bodo in morajo nastopiti boljši časi. Zboljšanje gospodarstvenih razmer je sicer зависno od dobrih letin ter od splošnega predruženja pridelovalnih ter tržnih razmer, vendar je izgubljen gospodar, ki se ne bode trudil umno kmetovati ob povsem predruženih razme-

rah ter napredovati v svoji stroki. Ako se časovne razmere še tako hitro izpremenijo v korist kmetijskemu stanu, vendar bode tudi tedaj izhajal le tist kmetovalec, kateri bode razumel zahteve časa ter iskal rešitve svoje v umnem in naprednem kmetovanju. Umno in napredno kmetovanje pa od vsakega posameznika zahteva velikega duševnega in denarnega napora, ki ga pa vzmore ob svojih močeh le malokdo. Zato bode vesten gospodar z varnostjo in marljivostjo sicer delal za prosoh svoje kmetije, a iskal si bode zaslombe tudi tam, kjer ga morejo podpirati ter z dobrim poukom mu kazati pot do pravega napredka. Ne nadejajmo se Bog vedi kakšne podpore od uže tako obremenjene države! Prava naša zaslomba bodimo si sami združeni kmetovalci! Združeni moremo podpirati drug drugega v vseh rečeh, in skupne izkušnje vseh naj bodo obilen vir kmetijske vede, iz katerega moremo vsi zajemati. Z združenimi silami delujmo za svojo blaginjo, in zato se oklenimo trdno c. kr. kmetijske družbe kranjske, katera bode kmetijstvu našemu zaščitnica v vseh rečeh.

Ko zopet stopamo pred svet z oklicem za pristop k družbi ali z vabilom k naročbi na „Kmetovalca“, ne more nam, menimo, nihče očitati, da delamo za kako osebno korist, saj mora vsak izmed gg. udov, če pregleda družbene račune, videti, da ima družba s „Kmetovalcem“ denarno izgubo, a da imajo družabniki toliko koristi, kolikernih nimajo morda pri nobeni drugi enaki družbi. Stanovske koristi so povod, da se obračamo do Vas in Vas prosimo podpore, da bode mogla družba tudi v bodoče tako veselo napredovati, kakor je dosedaj in da bode v korist kmetijstvu močnejša od leta do leta. Nepotrebno je hvaliti družbo, kajti nje dejanja in uspehi so dokazi velike koristi njene za

kmetijski stan. Saj zadnje desetletje najbolje priča, kako je s številom udov rasel družbeni uspeh in vpliv. Uspeh in vpliv bodeta pa tem izdatnejša, kolikor močnejša bode družba po številu svojih članov, zato je stanovska dolžnost vsakega zavednega gospodarja, da pristopi k družbi, da ji ostane zvest član in da porabi ves svoj vpliv, da ji pridobode novih udov, kar bode koristilo družbi in neposredno vsakemu udu posebe.

Preverjeni smo, da ostanejo družbi zvesti vsi dosežanji družabniki. Naša prošnja do njih bodi le ta, da nam izkuša vsak posameznik vsaj po enega novega uda pridobiti ter z majhnim trudom neprimerno veliko koristiti družbenim nameram.

Obračamo se tudi do gg. naročnikov na „Kmetovalca“, da nam ostanejo zvesti v novem letu in da tudi oni delujejo za razširjanje lista v prospeh kmetijskega napredka v slovenskem narodu. Imovit kmetijski stan je najtrdnjše zaslomba narodovemu obstanku. „Kmetovalec“ družbi ni pridobitno podjetje, ampak ž njim hoče le dosežati obšerkoristne namene svoje, zato goreče želi, da se širi list vedno in povsod. In to nam nareka prošnja do vseh za kmetijski stan vnetih gospodov, naj oddajajo prebrane liste ubožnejšim kmetskim posestnikom in zlasti na to delujejo, da po vaških gostilnah dobivajo gostje „Kmetovalca“ v roke, bodisi podarjenega, bodisi da gostilničarja k naročbi pregovorja. Le s skupnim delovanjem moremo doseči kaj velikega. Poklicani krogi bodo pa skrbeli za to, da bode družbeno delovanje nad vse koristno udom kakor za kmetijstvo sploh in da bode družbeno glasilo „Kmetovalec“ vsestranski ugajalo ter širilo prave nauke naprednega in umnega kmetijstva. Izpolnimo li vsi stanovske dolžnosti svoje, gotovo bode nam dal Bog „srečno novo leto“ ter ob enem naklonil boljših časov našemu trpečemu kmetskemu ljudstvu.

V prospeh govedoreje.

Zadnjič čitali smo v tem listu nad vse važen zakon o povzdigi govedoreje, ki velevala občinam rediti zadostno število plemenskih bikov. Ta naredba bode, kadar postane veljavna, gotovo imela najkoristnejše posledice za živinorejce, ker je pravi temelj uspešni govedoreji in zboljšanju njenih dohodkov. Glede plemenskih bikov bila je govedoreja dosedaj pri nas zelo pomankljiva in napačna, kakor je še v marsičem drugem. Ni se čuditi potem, da so gospodarjevi dohodki od govedoreje premajhni in slabi, ko bi morali biti v naših razmerah ravno najboljši.

Velika škoda v reji goveje živine godi se nam sedaj tudi zategadelj, ker prehitro odstavljamo teleta. Tako ravnanje je pri nas obče, ali je zelo napačno! Odstavljena teleta bi se morala dobro rediti, pa postanejo mršava, shušajo ter zastanejo tako v rašči, da jih je žalost gledati! Gospodarji ne uvidijo, da je napačno odstavljanje temu vzrok, marveč menijo ravno nasprotno in pravijo, da morajo teleta izgubiti „mlečno meso“, predno se prično rediti. Da nam take živali ne bodo dajale nikdar pravega užitka niti ne bodo tako dobre za rejo, lahko je umeti. Saj so dolgo časa le životarile, a ne dobro redile se! In kako zastanejo take živali tudi v rašči in kako slabo se razvijajo! Pa kaj se ne bodo! Namesto mleka uživati morajo prehitro trdo in suho krmo, katere ne morejo dosti žvečiti niti prebavljati zaradi premalo čvrstih zob in sosebno še zaradi želodca ne. Ker se torej nezadostno preživljajo, trpijo od

gladu, hujšajo in ne rastejo — v veliko škodo, katero čuti gospodar pozneje, kadar žival doraste. Neprecenljive važnosti za uspešno govedorejo je zategadelj tudi to, da skrbno odstavljamo teleta, ker le tedaj se nam bodo tako lepo redila, da bo veselje in dobiček ž njimi. Zato se nam je ravnati pri odstavljanji po sledečih vodilih, kakeršna zahteva narava govedi sama.

Goveda imajo, kakor vsi drugi prežvekovalci, 4 želodce. Prvi trije, to so „vamp“, „kapica“ in „devetogub“, pripravljajo použito krmo za prebavljanje, ki se vrši prav za prav šele v četrtem želodcu, „siriščniku“ po imeni. Sesnemu teletu so prvi trije želodci še nerazviti, kajti vamp, ki je pozneje največji, je manjši pri sesnih teletih nego siriščnik. Sesnemu teletu rabi namreč le siriščnik za prebavljanje, dokler se živi z mlekom. Zategadelj tudi ne more živeti tele v prvem času ob trdih snoveh, ker jih ne more prežvečiti niti spraviti v vamp, ki je premajhen in premalo razvit. Zatorej jih tudi prebaviti ne more. V prvem času morejo teleta živeti le ob kapljivi krmi, kakeršna je mleko. Ker se pa dosedaj ni še posrečilo napraviti pijače, s katero bi teletom nadomeščali mleko brez vsake škode njih zdravju in rašči, zategadelj se morajo toliko časa popolnoma ali vsaj nekoliko rediti z mlekom, da se zobje in prvi 3 želodci zadostno razvijajo za uživanje in prebavljanje trdih in suhih krmil. Če se, ne ravnamo po tem vodilu, shušajo nam gotovo teleta, ker morajo stradati. Med stradanjem se sicer shušanim in mršavim teletom sčasoma prvi trije želodci razvijajo, toda zelo počasi vsled pomankljivega krmljenja. Zategadelj močno zastanejo v rašči. Mnogo telet pokazimo z napačnim odstavljanjem za celo življenje tako, da niso več za pravo rabo. Velika napaka je torej, če odvezamemo teletom prezgodaj mleko z neprimernim odstavljanjem.

Teleta, katera smo namenili za rejo, odstaviti je popolnoma šele z 8 ali 9 tednom. Prvih 6 tednov nasesavati se mora tele do sitega pod kravo. Po četrtem tednu pa je polagati vse jedno že najfinejše otave ali sena v jasli. V tem času dajati je teletom tudi vsak dan nekaj ovsa, katerega v ta namen sproti skuhamo. Na ta način privajamo teleta polagoma navadni krmi in teleta prično igrati se žreti.

Čez 6 tednov pričeti je potem prav za prav šele z odstavljanjem. Odstavljati je polagoma s tem, da kravo pred sesanjem nekoliko pomolzemo ter puščamo v vimenu čim dalje manj mleka.

Najbolje storimo, če izmolzemo v 7 tednu vsak pot po en sesec pred sesanjem, tako da sesa tele le iz 3 sescev. Ker se torej tele do sitega več ne nasesa, prisiljeno je počasi uživati več druge krme. V 8. tednu odvezamemo mleko iz 2 sescev in v 9 tednu iz 3 sescev. Med tem časom, ko čim dalje več mleka molzemo, pokladati je od tedna do tedna čim dalje več kuhanega ovsa ter navajati teleta, da uživajo najfinejšo otavo ali najboljše in mehko seno. Med takovim odstavljanjem navajati je teleta, kakor hitro so pričela uživati otavo in oves, tudi pijači, in sicer na ta način, da ponudimo vselej pred sesanjem malo mlačne vode, kateri lahko primešamo iz kraja posnetega mleka. Po odstavljanji privaditi je namreč teleta najteže pijače. Med odstavljanjem dajati je zmerom le mlačne pijače. Mrzli vodi privaditi je teleta, kadar so že odstavljena.

Skrbni živinorejci odstavljajo teleta tudi na ta način, da jim puščajo v 7 tednu le po dvakrat sesati, zjutraj in zvečer, v 8 tednu pa le še po enkrat. Sicer pa ravnajo tako, kakor je bilo povedano.

Pri takovem odstavljanji ne bo tele izgubilo mleč-

nega mesa niti ne bode shujšalo in v rašči zastalo kakor dosedaj, marveč se bode enakomerno lepo razvijalo in raslo v veliko korist in veselje gospodarj, kateremu bode donášalo za njegov trud in skrb lepših obresti. Ravnajmo tako, in gotovo bomo dobivali boljših dohodkov od govedoreje!

Krave odvaditi brcanja.

V nekem ameriškem listu popisuje živinorejec na dobrem glasu John March, kako mlado kravo ukrotiti ter jo brcanja odvaditi. On pravi: Tisto sredstvo je najboljšje, katero je najlaže ter praktično in preprosto.

Njegovo sredstvo je pa to le: Vzemi trdo vrvico iz mehke, a trdne tvarine. Najboljša vrvica je izpletana iz odrezkov suknja ter dolga 50 do 75 cm ter zato 3 do 4 cm široka, da se ne zareže v kožo. Na enem konci naredi kakih 8 cm dolgo zanjko, na drugem pa pritrdi

Podoba 43.

ravno tako dolg in 3 cm debel klinec. Klinec naj ima na sredi zarezo, v katero pride vrvica, vsled česar ne more zdrčati iz klinca. Vrvico rabi potem tako: Sedi h kravi, kakor bi jo hotel mlesti, primi vrvico z desno roko in jo ovij okoli nasprotne strani pod skočnim členom, potem jo potegni okoli spodnje noge in zatakni klinec v zanjko. Ako bi bila vrvica

morda predolga, zasukaj jo med nogama nekaterikrat navzkriž. Krava je na ta način povezana, kakor kaže podoba 43., in pripravljena za molžo, da ne more prav nič brcati. Najboljši čas pričeti krave povezavati je kmalu potem, kadar se otele, ob začetku v hlevu, pozneje pa tudi na paši in na planini.

Vnetje vimena, ovčič ali sajavec na vimenu.

Večkrat se primeri, kadar se oteli krava, da se ji vime vname in oteče. Ta otok imenujejo po kmetih ovčič ali sajavec.

Ker se pa tako prisadno vnetje tudi drugekrat, ne ravno vselej le ob otelitvi primeri, govorili bomo, v obče ob otoka vimenskem ali sploh o ovčici ali sajavci, ker iz srca želimo, da bi vsak gospodar in vsak, ki ima z živino opraviti, dobro poznal to bolezen, katero dostikrat nespametno vražam pripisujejo in zavidne sosedinje in sosedje ali celo copernike dolžijo, da so živini „naredili.“ Ni je bolezni katere bistvo je tako očitno kakor te.

Ali če vime oteče, vzroki so lahko mnogovrstni, in na tem, da to razločimo, je pri zdravljenju vse ležeče.

Kaj more neki biti v oteklem vimenu?

Včasih je v njem le zastalo mleko, še brez posebne bolezni; včasih je vime s krvjo zalito, ker je vime vneto; včasih se mlečne žlezice zalijejo z mezvo, ki se strdi in trdino vimenu napravi; včasih se vneto vime začne gnojiti in notranji gnoj je vzrok, da je vime oteklo.

Kako se spozna, da je le zastano mleko vzrok otekline?

Le v prvem začetku, to je prvi dan je le samo zastalo mleko lahko vzrok napetega vimena, ki je veliko, pa še posebno boleče in vroče. Kmalu potem pa, ko mleko v vimenu zastane, če je bilo premastno in pregosto in ga dekla ni do dobrega izmolzla, začne se vnetje ali prisad.

Kako se spozna vnetje ali prisad? Vime je tu pa tam ali na polovico ali celo napeto, vroče, rdeče, boleče. K hudemu vnetju pritisne kmalu vročnica, to je, živina je vsa bolna, poveša glavo, klavrna je, ne je; ne prežvekuje, je žejna, gobec, in nosnice so vroče in rudečkaste, zdaj je vroča po životu in ob ušesih, zdaj bolj mrzla; žila in srca bijeta hitreje nego navadno. Mleko, ki se izmolze, je včasih krvavo. To traje 3 ali 5 dni. Če ni bilo moči vnetja ukrotiti, to je navala krvi iz vimena spraviti, primeri se, da se vime nekoliko strdi ali da se celo gnojiti začne.

Kako se spozna trdina vimena? Trdina se spozna iz tega, da znamenje vnetja prejenjajo, to je, vime ni več tako vroče, rdeče, boleče; napeto in trdo je še, toda to ne izvira iz krvi v vimenu, ampak iz tega, da se je več ali manj mlečnih žlezic, zalitih po strjeni mezvi, otrdilo. Ker pa je vnetje splahnilo, lahko je umeti, da vime ne boli več toliko in da tudi znamenja vročnice po največ jenjajo, da živina ni več tako klavrna, da zopet po malem začne jesti itd., z eno besedo da ji je odleglo. Če je pa bilo vnetje hudo, začne se vime gnojiti. Da se vime gnoji, spozna se iz tega, da znamenja vnetja sicer prenehajo in otok odjenja, na manjšem ali večem mestu pa ostane otekline, katera še boli, pa je vsak dan meča, dokler se ne predere ali ne prereže in gnoj iztekati začne. Da se tisto mesto pod kožo, kjer se gnoj zbira, omehča, lahko je umeti, ker je gnoj tekočina. Gnojiti se pa začne vime vselej še le pozneje, 7., 8., 10. dan.

To so navadni nasledki vnetja, dva sta še, ki sta hujša, pa se po sreči bolj redko primerita, namreč ugnida (Geschwirsbildung) in pa snet (Brand). Ugnida se loči od gnojenja le v tem, da iz ugnide, kadar se vime predere, teče grda in smrdljiva sokrvica; gnoj pa je bel, čeravno včasih s krvavimi lisami preprežen, in ne smrdi. Najhujši nasledek je snet (Brand), po katerem vime začrni, vsa znanja se pohujšajo in živina celo pogine. Prvo torej kdor hoče bolezen vimensko srečno ozdraviti, je, da dobro pozna razločke bolezni, ker to, kar je za eno prav ni dobro za drugo. Drugo pa je, da zvemo vzroke, iz katerih se je bolezen pričela.

Vzroki so različni. Ali izvira bolezen 1.) iz nemarnosti kravarice, da krave do dobrega ne umolze, ker ravno zadnje mleko je najboljše, naj mastnejše, torej najgostejše, če se to vsak dan čisto ne izprazni, zastaja v vimenu, izpridi se in napravi vimenu bolezen. Nemarnost deklina je velikokrat vzrok ovčicu, katerega neumni in vražni ljudje v čaranji, v hndobni beračici, zavidljivemu sosеду ali sosedinji iščejo; tja, tja v nemarnost deklino ga pojdite iskat, in večkrat ga boste našli, nikdar pa ne v tem, da je v vaši kravi „narejeno!“ Švicarji, pri katerih je živinoreja na najvišji stopnji, ne puščajo da bi ženske molzle, ker se ne morejo na nje toliko zanesti kakor na moške, ki pridno do zadnje kaplje kravo izmolzejo.

2.) Mnogokrat nastane vimensko vnetje iz tega, da je bila živina na vime udarjena, sunjena ali na drug način silovito oškodovana, včasih celo ranjena, da se mu koža odere itd. Utegne se tudi primeriti, da kaka osa ali druga žival živino piči.

3.) Dostikrat je nesnažnost kriva vnetja, če se vime po razjedljivi gnojnici valja po nesnažni stelji in nesnažnem hlevu.

4.) prehlajenje vse živine ali samega vimena je mnogokrat vzrok vnetja.

5.) Tudi so ostra zelišča, katera imajo, kadar pridejo v kri, posebno škodljivo moč do vimena, da se vname in živina celo krvavo mleko molze. Tista zelišča, katera imajo škodljivo moč do ledic, scalnega mehurja in do čev škoduje tudi večkrat vimenu, da se vname.

To so poglavitni vzroki. Pri preiskovanju bomo tega ali onega zvedeli, in po njem se tudi ravna zdravljenje. Vnetje vimena večidel ni nevarno, če se ne zanemari pomoč, ali če se napačno ne ozdravlja in če vnetje ni prehudo. Kako se pomaga?

Pomoč se ravna najpoprej 1) po tem: ali imamo še z vnetjem opraviti, ali pa so morebiti že nastopili nasledki vnetja (trdina, gnojenje, gnidavost, snet); 2) po lastnosti vzrokov, in 3) po nižji ali višji stopinji vnetja ali njegovih nasledkov. Pomočki zoper vnetje:

Naj bode vnetje kakeršnega koli vzroka, prvo je da izkušamo zastalo mleko izmlestiti, da pride izprieno iz vimena, ali, če se ga kaj iz novega naredi, da se ne more izpriditi. Toda molža vnetega in bolečega vimena mora kolikor moči biti rahla, da vnetja s tem ne pohujšamo. Ob takih okoliščinah priporočamo koščene mlečne cevke, ki se rahlo v sesce vtaknejo, da izteče mleko brez molže iz vimena. Vsak dan se mora vime rahlo molsti. To si dobro zapomnimo!

Če je vime udarjeno, suneno ali sicer silovito poškodovano ali celo ranjeno, naj se umiva z mrzlo vodo, s čisto ali z jesihiom okisano, ali z vodo, kateri smo pilili polovico jesiha in pridejali malo kuhinjske soli, ali salmijakove solitarja (v $\frac{3}{4}$ litra vode in ravno toliko jesiha se raztopi 36 gramov kuhinjske soli, solitarja ali salmijakovca, ali pa tudi oboje soli). S tako mrzlo okisano in osoljeno vodo se umiva vime z gobo ali z mehko cunjjo vsak dan po pol ure kake štirikrat. Še boljše je, če se morejo okoli vimena obkladati z imenovano zdravilno vodo namočene mehke cunjje, ki morajo pa vedno biti mokre. Tudi se more vse vime namazati z ilovico, katera je bila z imenovano zdravilno vodo udelana, in potem, da se ne posuši na vimenu, moči se večkrat na dan z imenovano vodo. Ilovica na vime namazana, nima nobene drugega namena nego ta, da se imenovana zdravilna voda dalj časa obdrži na vimenu, ker ni lahko ovitkov okoli njega narejati, da bi jih močili s popisano vodo.

Namesto vsega drugega se more po leti tudi živina v vodo do trebuha postavljati.

Z mrzlo zdravilno vodo naj se pa tako dolgo ravna, da prisad in bolečine jenjajo. Ako so jenjale, ni več čas za ozdravljenje z mrzlimi rečmi. To je treba dobro pomniti, da se več ne škoduje, nego bi se koristilo.

Vime so nakopičene žlezice (Drüsen). Žlezam pa, če tudi vnetim, tekne le samo takrat mrzlota, kadar so zbolele po vnanjem silovitem poškodovanju, udarku, sunku, otisku. Če so se po kakšnem drugem vzroku vnele, ne se smejo z mrzlimi rečmi ozdravljati, ker mrzlota ima to lastnost, da se v prehlajenem vimenu mleko strdi, zagrizi in da se potem ne le teže izpravi iz njega, temuč se vnetje tudi iz novega napravi. Sicer se tudi z mrzlimi rečmi obkladane žlezice same strdijo, in strjene niso več pripravne za napravo mleka.

Če izvira vnetje vimena iz zastalega mleka ali kake druge notranje bolezni, naj se, kakor smo rekli, prvič vsak dan dvakrat rahlo pomolze, — potem naj se umiva (vselej dobre pol ure 4krat na dan) s toplo vodo, v kateri smo laneno semo kuhali in malo mila raztopili. Vselej po

umivanju se mora vime z mehko cunjjo do suhega obrisati, da se ne prehladi, in ko je suho namažimo ga s čistim lanenim ali laškim oljem. — Posebno dobro je tudi v taci okoliščinah kebelj vroče vode, v katero smo ene pesti senenega droba vrgli, pod vime 3krat na dan postaviti in živino s koci ali s plahdami do tal odeti, da se ji vodna soparica pod vime kadi ter ji omeči napeto vneto vime.

Vselej je dobro, da se taki živini, čebi tudi jesti hotela, daje celo malo klaje, najbolj ji tekne zelena. Če je vnetje hujše, naj se daje tudi kuhinjske soli, ali dvojne soli, ali solitarja v vodi piti (na en kebelj vode 72 gramov), če pa ne pije, naj se je vlije (dvakrat na dan) v drobno štopo stolčene dvojne soli 72 gramov, ali solitarja 18 gramov, na vodi in z moko vanjo. Če je živina dobro rejena in vročnica huda, mora se ji tudi puščati. Če je vnetje po prehlajenju nastalo, ozdravlja se tako, kakor smo ravno pisali, z gorkimi rečmi in mazili. Če je prisad nastopil vsled nesnažnega vimena, naj se najpoprej dobro umije z mlačno milnico, potem izmolze in dalje ravna, kakor smo ravno rekli. Kadar je vime hudo vneto in boleče, pač bi bilo dobro, če bi ne viselo, ampak da bi ležalo na kaki mehki podlogi, ker vsak ve, da bolni nogi tudi kaj dobro dene, če nam ne visi čez posteljo, ampak če leži na njej. Prav bi torej bilo, da se vime naveže na kakšen mehak prt tako, da se priveže na hrbtu; v prt se narede 4 luknje, da sesci skozi nje molijo in se ne otisnejo; sploh je gledati, da se vime pretrdo ne priveže, ampak da tako rekoč le rahlo sloni na prtu.

Za trdine vimena je najboljša mazilo ob začetku smodnik, s smetano udelan in dvakrat na dan v trdo vime umet. Če to ne pomaga, naj pride mazilo živega srebra z malo kafe na vrsto; če tudi to ne pomaga, jodovo mazilo več dni zaporedoma namazano. Če se hoče vime gnojiti, maže se s poprej imenovanimi mazili (le z jodovim mazilom ne), in kadar se predere ali, če je treba prereže, naj se umiva samo z mlačno vodo, da se čedi. Drugega ni treba; rana se bo sama zacelila.

Če je vime gnidavo, naj se ugnida izmiva z vodo železnega ali bakrenega vitrijola in kafrovcem; zoper snet ni pomoči, če umivanje s kafrovcem nič ne pomaga. Svariti moramo poslednjič, naj se gospodarji varujejo takih mazačev, ki hočejo ovčič na vimenu s trpentinovim ali brinovim oljem in z drugimi ostrimi rečmi zdraviti.

Razne reči.

— **Kedaj je treba konja prekovati.** Kakeršne so razmere, tako tudi sploh morejo podkóve menj ali delj časa neizpremenjene ostati na kopitu. Če je konj tak, da jih do dobrega obnosi, prodno preteče mesec dni, ni mu jih v tem času sila s kopita snemati. To velja tudi o konjih plitvega in mehkega roga, kateri kesno raste, ako se ga niso morebiti podkóve uže šest do sedem tednov držale; kajti če je to, res je konja mej tem časom treba jedenkrat razkovati in mu poprejšnje podkóve iz nova pribiti. A konji krepkih in zdravih nog, ki jim rog naglo raste, naj bi se prekovali, kadar mine prvih štirinajst dni. Pa tudi vsi konji, kateri mnogo ne delajo ali podkóv samo toliko obnosijo, da ostanejo dva meseca dobre, naj se prekujejo vsakih štirinajst dni, da rog ne preraste podkóv, in ob drugem prekávanju železo deni zopet v ogenj ter podkóvo novič primeri. Ni misliti, če konj malo dela, da je zato prekovilo dlje časa nepotrebno, ker te vrste konjem rog še mnogo hitreje raste nego li takim, kateri vsak dan pridno delajo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 171. Blagovolite mi sporočiti, kako in kdaj je gipsati, kakšen naj bode gips in koliko ga je rabiti? (J. Š. v. Dv.)

Odgovor: Kako in kdaj je gipsati? Deteljo in detelji enake rastline je najbolje takrat, kadar so spomladi 3 do 4 palce visoke vzrasle in da že popolnoma pokrivajo s perjičem zemljo. Poprej in pozneje ni tako dobro. Vender nekatere izkušnje uče, da tudi na pozno jesen in po zimi časi tekne. Zgodaj zjutraj ali na večer, pravijo, je najbolje gipsati, da na rosnem perjiču ostane gips; drugi pa pravijo, da na tem ni nič ležee, ali ostane na perji ali ne, in podpirajo to misel s tem, da tudi s semenom vred se da gips sejati.

Kakšen naj bode gips in koliko ga bodi? Navadno se jemlje gips, kakeršen se iz zemlje kopá, le da se v droben prah zmelje. Čim drobnejši je, tem boljši je, ker se hitreje raztopi.

Žgani gips se loči od nežganega, da nima nič svoje vode v sebi, nežgani pa ima v 100 $\frac{H}{g}$ 20 $\frac{H}{g}$ vode. Žgani je zato za 5. del močnejši, ker je vodo izgubil. Novih svojstev pa gips, če je bil žgan, ne dobi, kakor apno, katero postane žgano ostro in razjedljivo. Ker torej nežgani gips ni drugačen od žganega, kaže bolj kmetovalcem navadni nežgani mavec rabiti, ker je boljši kup od žganega.

Prava mera gipsa za $\mathcal{H}_a$ se računi na poldrugi novi cent ali 2 nova centa. Kar se ga čez to mero potresa na $\mathcal{H}_a$, je potrata.

Vprašanje 171. Kdaj bode kmetijska družba kranjska prodajala zopet bika beljanskega plemena? (J. M. na B.)

Odgovor: Družba bode prodajala bika beljanskega plemena prihodnjo spomlad v Kranji.

Vprašanje 173. Imam sod lanskega hrvaškega vina. Vino je močno in prijetno, a ker je postalo kalno, čistil sem je z beljakom, in ker to ni nič pomagalo, čistil sem je še enkrat z limom. Tudi to čiščenje ni pomagalo, ter ne morem vina točiti v gostilni. Kaj mi je početi, da se vino očisti? (J. C. v P.)

Odgovor: Ako je vino drugače zdravo, kaže to, da vino noče vzprejeti čistila. Ako pa vino noče čistila, je znamenje, da mu manka česlovne kisline, katera daje vinu znani okus in ki je obstojni del vsakega vina, zlasti pa pustih črnih vin. Največ česlovne kisline dobi mošt ob kipenju iz hlazin, pelkov i. t. d. Hočete li svoje vino očistiti, dodajte mu najprvo česlovine. V ta namen kupite v lekarni „tanina“, skuhajte ga na vinu in, ko se je reč ohladila ter kar je bilo neraztopnega, oborilo, se na dno, odlijte, kar je čistega, v vino in zmešajte vse dobro skupaj. Drugi dan očistite vino z beljakom ali „želatino“ (limom) kakor navadno. Na vsak hektoliter vzemite 15 gramov tanina in ravno toliko želatine za čiščenje.

Vprašanje 174. Imam kobilo, katera po noči in pa, če je vprežena, začne z zadnjo nogo ob tla biti, in to po 5 minut dolgo. Temu je vzrok gotovo katera bolezen. Mazal sem jo na svet drugih dolgo časa z gorko podčepino, a brez uspeha. Blagovolite sporočiti, kaka je ta bolezen in kako zdraviti od nje? (L. Š. v Z.)

Odgovor: Določiti, katera bolezen je kriva, da tolče vaša kobila z zadnjo nogo ob tla, to nam je nemogoče. Morali bi imeti še drugih znamenj, ali pa kobilo pregledati. Prav zelo vam priporočamo, kobilo dati pregledati kakemu živinozdravniku, predno se izcimi kaka nevarna bolezen. Podčepina ne bode dosti koristila. Ako tolče, ker je utrujena od dolgoletne in silne porabe, dosti boljše je samo zdravo vino ali pa žganje. S tem obdrgniti dobro vsak dan kobili noge.

Vprašanje 175. V mojem hlevu pripeti se tolikokrat, da kravam oteče vime. Ljudje trdijo, da so zagovorjene, ali

da jih kača piči, ali pa podgana ugrizne. Prav hvaležen vam bom, ako natančno poveste, od kod prihaja ta bolezen? (R. Z. v G.)

Odgovor: Vnetje vimena, ovčič ali sajavec, je bolezen, ki se mnogokrat prikaže. Ker imajo pa naši ljudje o njej čudne misli, zato vsled vašega vprašanja danes na drugem mestu o tej bolezni natančno pišemo. Opozarjamo vas torej na ta članek.

Gospodarske novice.

* **Predsednik c. kr. kmetijske družbe gospod cesarski svetnik Murnik** in družbeni tajnik bila sta teden dni pred Božičem na Dunaji, da sta vse potrebno ukrenila glede udeležitve kranjske dežele ob kmetijski in gozdarski razstavi na Dunaji l. 1890.

* **Konjarski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske** imel je pod predsedstvom odsekovskega predsednika gospoda dr. Rudescha 22. t. m. sejo. Navzoči so bili odborniki gg. Hanslik, Lenarčič, Pirc, Povše in Seunig. — Na podlogi odseka dovolila je graška žrebečarska postaja javno konkurencijo 20. januarja l. 1890. na Selu za nakup pingavskega žrebea. To je prijaviti po listih in onim, kateri so žrebece za nakup ponudili. — Pirc predlaga, da se odsek odločno izreče proti vzprejemu žrebecev Lilijana in Liborja. Odsek preloži obravnavo tega predloga na drugo sejo. — Razdelitev žrebecev v l. 1890. se odobri. — Prošnje za dobavo žrebecev v zasebno oskrbo se vzame na znanje za poznejši čas. — Da bode prihodnjo pomlad dovolj žrebecev, ukrene odsek uže sedaj primerne navedbe ter sklene imeti prihodnjo sejo 11. i. ruvarja 1890. l.

* **Vrhnjski občinski zbor** ukrenil je ta mesec, da priskrbi ob občinskih stroških 30 goseničnih škarij, ki se bodo izposojevale gospodarjem, da bodo mogli obirati gosenice tudi po velikem in starem drevju. Ta pametna naredba bodi v vzgled našim županstvom sploh! Kmetovalci naj si sami pomagajo, in namesto malostnih preprirov v občinskih sejah naj bodo na dnevnem redu rajši razgovori, kako kmetijstvu pomagati.

* **Nagrade starim zaslužnim poslom**, katerih nagrad je bilo 20 po 10 gld. na razpolaganje, priznal je glavni odbor v seji svoji dne 23. decembra naslednjim poslom: Mihi Habatu, služi 61 let pri Keclji v Kamniku; Leni Mejak, 59 let pri Dolesu v Dileh; Ivani Arko, 53 let pri Rudeschi v Ribnici; Ani Mrzlekar, 50 let na Selu, hiš. št. 9.; Andreju Kemperle-tu, 50 let pri baronu Apfaltrernu v Podbrezji; Mini Podviz, 50 let pri Gaberji na Sori; Jarneju Bergantu, 50 let pri Jombartu v Klevevžu; Mariji Kržišnik, 46 let pri Ahčinu v Kranji; Katarini Furlan, 46 let pri Suši v Senožečah; Mariji Štular, 45 let pri Jeriči v Možanci; Antonu Vrhovniku, 45 let pri baronu Apfaltrernu v Križi; Heleni Klemene, 43 let pri Petriči v Blagovici; Mariji Klemene, 41 let pri Cuzaku na Rakovniku; Juriju Sedeju, 41 let pri Sušniku v Setniku; Janezu Mihliču, 41 let pri Širelji v Pijavcah; Elizabeti Žagar, 41 let pri Cerarji v Kamniku; Janezu Nadrihu, 40 let pri Semenu v Št. Rupertu; Martinn Knapu, 40 let pri Šviglji v Kožljeku; Tereziji Koblar, 40 let pri Plavci v Železnikih in Janezu Žgancu, 31 let pri Premrlu v Vrhpolji. Zadnji dobi nagrado, ker je bil to določil sl. deželni odbor, uže predno je bilo določeno dati 20 daril.

* **Cesarjevič Rudolfovo sadjarsko društvo za Spodnji Stajer** imelo je 8. decembra t. l. v Št. Jurji ob j. ž. svoj občni zbor. Po prijaznosti gospoda tajnika Jarca dobil smo poročilo o občenem zboru tega vrlega in marljivo delujočega društva ter ga priobčujemo v današnji številki „Vrtnarjevi“.

* **Mestna hranilnica ljubljanska.** Kako blagodejno deluje mestna hranilnica ljubljanska, priča nam najbolje, da to je do zdaj, ko mestna hranilnica obstoji šele dobra dva me-

seca, vložilo 663 strank 243.289 gld. 25 kr. Ta vsota govori najbolj glasno za to, da ima naš narod v mestno hranilnico popolno zaupanje. In prav je, da se denar našega ljudstva steka v domač zavod. Mestna hranilnica je podjetje mesta ljubljanskega, katero je za vloge in njih obrestovanje poleg splošnega poročta prevzelo posebno poročstvo ter v ta namen depovalo znesek 20.000 gld. v državnih zadolžnicah. Kakor pa mestna hranilnica obrestuje vlagateljem kapital, in sicer takoj prvi dan po vložnem dnevi, in daje obresti vse do izplačilnega dne, da kapital nese obresti vsak dan, tako tudi daje posojila na zemljišča ter pomaga delavnemu kmetovalcu za majhne obresti ($4\frac{1}{2}\%$). Kar posebno ugaja zemljiškim posestnikom, je to, da poleg nizkih obresti plačujejo amortizacijsko kvoto 1 gld., tako da se vse posojilo izplača v 50 letih. V današnjih trdih časih je tako plačevanje dolga pravi blagoslov vsakemu dolžniku, kajti znižuje se mu vsako leto kapital, kakor tudi skupna vsota obresti. Častiti bralec razvidi iz tega že sam, kako praktično je urejena mestna hranilnica ljubljanska in koliko koristi prinaša našemu narodu.

* **Opozorjamo** čitatelje „Kmetovalca“ na razglas glede modre galice med uradnimi vestmi današnje številke. Mimogrede bodi omenjeno, da se je družbi posrečilo po prav nizki ceni kupiti 30.000 kilogramov modre galice.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Poziv.

Uljudno podpisani odbor prosi vse gg. družabnike, kateri niso še plačali letnine za l. 1890., da zaradi točnega poslovanja v družbeni pisarni blagovolijo svoj letni donesek nemudoma plačati pristojnemu podružničnemu predsedniku, oziroma neposredno glavnemu odboru v Ljubljani.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Seja glavnega odbora dne 23. decembra 1889.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gospod cesarski svetnik J. Murnik, navzoči so bili odborniki gg. podpredsednik J. Fr. Seunig, baron Lazarini, Lenarčič, Ogorevc, Povše, Robič, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pirc.

Predsednik poroča ob osebnih pozvedbah glede kmetijske in gozdarske razstave l. 1890. na Dunaji in predlaga vzprejeti ponudbo tesarskega mojstra Otteja na Dunaji, da priredi paviljon za skupno kranjsko izložbo. Predlog se vzprejme.

Na podlogi vsestranskih pozvedbah ukrene odbor sedaj, ko so cene nizke, kupiti približno toliko modre galice, kolikor bi se je utegnilo l. 1890. na Kranjskem rabiti. Cena za prodaj se določi na 33 kr., in sicer z zavojem vred. Primankljaj se bode pokrila iz deželne podpore.

Glavni odbor ukrene porabiti iz družbene zaloge primeren znesek, da mu bode mogoče dajati udom galico ceneje. Vsled tega ukrene postaviti ceno za ude na 31 kr.

Tajnik poroča Prošenj za nagrado starim in zaslužnim poslom prišlo je 365, katerih je bilo 30 prepozno vloženi. Prosilcev, ki služijo po 15 do 20 let, bilo je 163, po 21 do 30 let 101, po 31 do 40 let 45, in takih, ki služijo po 40 in več let, pa 26. Tajnik predlaga, da dobodo 20 deželnih podpor po 10 gld. najstarejši posli, drugi naj pridejo polagoma prihodnja leta z ozirom na

darila, ki bodo na razpolaganje, na vrsto. Odbor pritrdi temu nasvetu in določi prosilce, ki bodo nagrajeni. Imena, števila službenih let ter gospodarje teh poslov prijavljamo med gospodarskimi novicami. Uredništvo.)

Poročilo boštanjske podružnice o ustanovitvi gozdne drevesnice vzame glavni odbor na znanje.

Z obžalovanjem vzame odbor na znanje odpoved velezaslužnega podružničnega predsednika postojinskega veleč. gospoda dekana in častnega kanonika Hofstetterja, kateri je odložil ta posel zaradi hude očesne bolezni. Odbor ukrene izraziti zaslužnemu gospodu najtoplejšo zahvalo svojo in poskrbeti, da dobi podružnica novega predstojnika.

Odbor vzame hvaležno na znanje naredbo vis. deželnega odbora, vsled katere se družbi dva velika oblokana prostora v deželni hiši v Salendrovih ulicah prepuščata za skladišče.

Odbor ukrene toplo priporočati deželnemu odboru prošnjo Alojzija Ferjančiča na Slapu za podporo v napravo poskusnega ameriškega vinograda.

Na predlog kostanjeviške podružnice ukrene glavni odbor: 1.) delati na to, da dobi podružnica brezplačno ameriških trt za svoje poskusne vinograde; 2.) da se izpremenene nekatere naredbe vis. deželnega odbora glede nadziranja poskusnih vinogradov ter tudi glede troškov za to nadziranje; 3.) da priskrbi podružnici podporo za napravo še enega poskusnega vinograda na Čateži in 4.) da se bode po možnosti oziralo ob prodaji plemenske govedi na Kostanjevico.

Odbor ukrene priskrbeti podružnici krški podpore za poskusni ameriški vinograd in ravno tako za dva taka vinograda podružnici novomeški.

Naredbe c. kr. deželne vlade glede poskusnih vinogradov ukrene odbor priobčiti v „Kmetovalci“.

Z ozirom na velikansko škodo, ki preti prihodnje leto naši deželi po mrčesih, ukrene odbor izposlovati 400 gld., kateri se bodo porabili za nagrade po določilih, ki se bodo v ta namen ob svojem času objavila.

Posestniku na Gorenjskem dovoli odbor prodati subvencijskega bika.

Za nove ude so predlagani in se vzprejmo:

Koprivnikar Anton, posestnik in lesotržec v Litiji; Kremžar Jože, posestnik in krčmar v Cerovcu; Mandl Janez, posestnik, kovaški mojster in živinozdravniški pomočnik na Ustji; Mušič Matevž, posestnik v Trzinu; Defranceschi Ivan, trgovec in župan v Šturiji; Zupan Ivan, kaplan v Vipavi; Dekleva Leopold, posestnik v Bujah pri Košani; Strah Anton, posestnik v Spod. Kašlju; Terčelj Leopold, posestnik na Erzelju; Slana Lovro, posestnik in mlinar v Moravcih; Bricel Jože, posestnik in strojar na Vrhniki; Mazi Matija, posestnik v Dolnji Brezovici; Brilej M., posestnik in trgovec na Vrhniki; Wurzbach pl. Tannenberg Franc, grajščak v Landspreisu; Wotruba Ernest, gospodarski uradnik v Rakovniku; Rotter Rudolf, c. kr. davkar v Kamniku; Medic Josip, nadučitelj na Boh. Bistrici; Repinc Lorenc, posestnik na Brodu; Harmel Adolf, dekan v Komnu na Krasu; Bukovec Matija, posestnik v Semiču; Ogorevc Franc, posestnik drevesnice v Brežicah; Kene Fran, posestnik v Piršem bregu; Ravnikar Ljudovit, c. kr. deželnega sodišča svetnik v pok. v Ljubljani; Logar Janez, posestnik v Lokarjih pri Vodich; Deu Julij, mestni živinozdravnik v Ljubljani; Perdan Andrej, c. kr. okrajni živinozdravnik v Ljubljani; Papež Fran, posestnik v Boštanj; Stražišcar Janez, posestnik v Begunjah pri Cerknici; Hren Janez, posestnik v Bezovljaku pri Cerknici; Švigelj Matevž, posestnik na Kožljeku pri Cerknici; Suša Anton, posestnik v Dolenji vasi; Remškar Franc, posestnik v Logu; Brunner Gottfried, advokat in c. kr. dež. sodišča nadsvetnik v pok. v Kočevji; Bohinjec Peter, kaplan v Dobropoljah; Majcen Josip, posestnik v Česnjicah; Vogelc Ivan, c. kr. učitelj v Idriji; Didič Franc star., posestnik v Idriji; Kos Franc, posestnik v Idriji; Likar Jakob, posestnik v Vojskem.

Razglas zastran modre galice (bakrenega vitrijola).

Vsled prošnje uljudno podpisanega odbora dovolil je vis. deželni zbor kranjski c. kr. kmetijski družbi primeren kredit za nakup modre galice, katera je, v vodi raztopljena in na trte škropljena, popolnoma zanesljivo sredstvo proti strupeni rosi po trtah. Z ozirom na to in ker po izkušnjah ta bolezen trte popolnoma in hitreje nego trtna uš uniči in ker se je pokazalo lansko leto, kako so brezvestni trgovci drli revne vinščake ter jim prodajali galico po 80 do 100 kr. kilo, kupil je glavni odbor za gori navedeni kredit uže sedaj, ko ji je nizka cena, ter jo bode oddajal ob svojem času po tako nižani ceni, da bode te troške za varstvo svojega pridelka zmagaval tudi manj premožen posestnik.

Glode na to in ker se je odboru posrečilo določeno množico kupiti po zelo nizki ceni, oddajal bode kilo modre galice po 33 kr. z zavojem vred, udom c. kr. kmetijske

družbe kranjske pa po 31 kr. Primankljaj bode odbor plačal za ude iz družbene zaloge.

Kmetijska podružnica v Novem mestu.

Vabilo na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe, ki bode dne 7. januarja 1890. l. ob 2. uri popoldne v dvorani mestne hiše v Novem mestu z naslednjim vzporedom:

- 1.) Poročilo o delovanju.
- 2.) Volitev podružničnega načelnika.
- 3.) Predlogi in nasveti posameznih družabnikov.

Odbor.

Opazka: Ker so na dnevnem redu zelo važni predmeti in je po pravilih za sklepčnost zbora treba da je navzočnih najmenj jedna tretjina vseh podružničnih udov, prosijo se vsi p. n. gg. družabniki, da se gotovo udeležijo zborovanja.

INSEKATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalec“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

Išče se oskrbnik

za grajščino v Trebnjem na Dolenjskem. Pogoje je zve-
deti ustno ali pismeno pri (1—72)
gospej graščakinji Gressljevi v Trebnjem.

„Ljubljanski zvon“.
(2—17) Stoji pol leta glđ. 2.30, četrt leta glđ. 1.15.

Založba tovarne

pri

Franju Detter-ju v Ljubljani

na starem trgu št. 1. nasproti železnemu mostu (v lastni hiši).

Tu se dobivajo najbolj različni kmetijski in drugi stroji in orodja n. pr. mlatilni stroji na vlačilo (Göpel) in na roko slamorezni, šivalni, potem stroji, s katerimi se žito čisti in odbira, dalje malni, ki snajijo, žito trejo (šrotajo) in sadje mečkajo, potem otrgači za koruzo robkati in grozdje obirati, za vino in sadje, smrkli (pumpe), dalje tudi trombe za gnojnice; stroji s katerimi se repa in korenje drobi, preproste in dvojne pluge, blagajnice, varne pred tatom in ognjem, stroje za žehtanje in ožemanje po Strakosch in Bonerjevemu načinu i. t. d.

Kmetovalec, ki ne morejo precej plačati nakupno vsoto za prekoristne stroje i. t. d., morejo plačati tudi pozneje, na pr. o Vseh svetih, o Božiči i. t. d. Imam tudi za kmetijske stroje veččega monterja (mašinista, ki se zastopi na sestavo strojev), ki je v stanu vsak stroj, bodisi, da ga goni človek, žival, voda ali par najboljši sestaviti ter ga prirejiti da dobro gre. To je velike vrednosti za kupca mojih strojev, zlasti ker jih monter skoraj nič ne stoji.

(45—13)

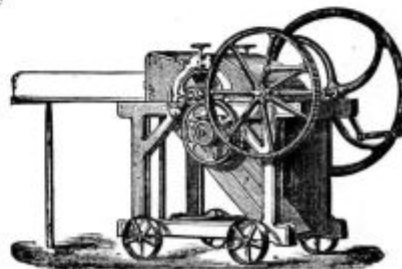
Jaz se tedaj priporočam za prav obilno nakupovanje, svarim pa ob enem gg. gospodarje, da se varujejo kupiti stroje od potovalcev (agentov), kateri so s svojim nepoštenim postopanjem uže marsikaterega gospodarja spravili v zadrego.

Praviloma naj nikdo ne kupi reči, katere ni poprej videl, in če to ni mogoče, vsaj ne od ljudi ali od tvrdk, katere nihče ne pozna. Z neprevidnem postopanjem je bil uže osleparjen marsikater dober in pošten kmetovalec.

Moj popetnik Ivan Gebene ima mojo legalizovano, splošno pooblastilo, nanj se morejo kmetovalci popolnoma zanesti in mu dajati naročila za mene. Drugače pa prosim se pismeno in z zaupanjem na me obrniti.

S spoštovanjem

Franc Detter.

V pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani

(Salendrove ulice št. 5)

dobiti je sledeče slovenske kmetijske knjige:

- Dr. J. Bleiweis: **Nauk o umni živinoreji.** Cena 80 kr.
 " " " **Nauk, kako zdrava in bolna kopita podkovati in kopitne bolezni ozdravljati.** Cena 50 kr.
 " " " **Nauk klavno živino in meso ogledovati.** Cena 20 kr.
 Gustav Pire: **Mlekarstvo.** Cena 10 kr.
 L. Porenta: **Novi kranjski panj po Dzierzonovi osnovi.** Cena 10 kr.
 Adolf Trientl: **Stelja in gnoj.** Cena 10 kr.
 W. Schleicher: **Živali kmetijstvu in gozdarstvu koristne.** Cena 10 kr.
 M. Rant: **Opis najnavadnejih, sadjereji škodljivih mrčesov.** Cena 10 kr.
 Dr. Simon Strupi: **Žinnozdravništvo.** Cena 1 gld. 80 kr

Naročene knjige pošilja kmetijska družba po poštnem povzetju, kedor pa denar naprej pošlje doda naj tudi znesek za pošto

Wilhelm Klenert

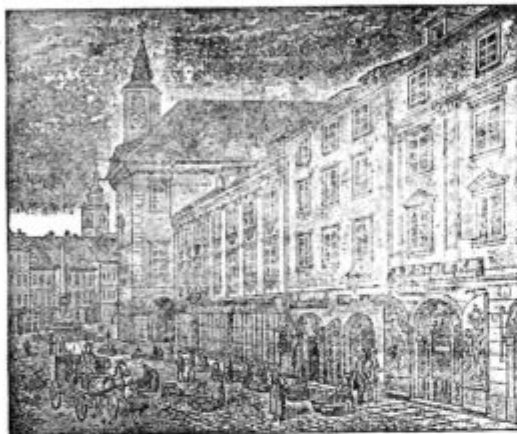
prej Klenert & Geiger

L. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
— v Gradi —

(Ta drevesnica pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)
Priporočamo veliko in izorno zalogo

Vrtno, visokodebelnatih in pritličnih: **sadnega drevja**, visokodebelnatih in pritličnih ter piramide, spahurje, kordone in enoletne požlahnitve: **divjakov in podlag za pritlikovce; jagodnega sadja; lepotilnega drevja in grmovja, drevja** (6-23) **za drevorede itd.**

Razpošiljatev pravilno imenovanih cepičev vseh vrst sadja
Cenike je dobiti zastonj in franko.

Lekarna Trnkóczy,

zraven rotovža v Ljubljani
na velikem mestnem trgu,

priporoča tukaj popisana najboljša in sveža zdravila. Ni ga dneva, da bi ne prejeli pismenih zahval o naših **izborno skušenih** domačih zdravilih. Lekarne Trnkóczyjevih firm so: Na Dunaji dve in ena kemična tovarna v Gradi (na Stajarskem) ena pa v Ljubljani. P. n. občinstvo se prosi, ako mu je na tem ležeče, da spodaj navedena zdravila s prvo pošto dobi, da naslov tako-le napravi:

Lekarna Trnkóczy poleg rotovža v Ljubljani

Cvet zoper trganje (Gicht),

je odločno najboljšo zdravilo zoper proti in revmatizem, trganje po udih, bolečine v križu ter živcih, otekline, otrpnele ude in kite itd., malo časa, če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „cvetu zoper trganje po dr. Maliču“ z zraven stoječim znamenjem. 1 steklenica 50 kr., tucat 4 gld. 50 kr. (13-6)

Če ni na steklenici zraven stoječega znamenja, ni pravi cvet in ga precej nazaj vrnite.

Kričistilne kroglice

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se vže tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobola, otrpjenosti udih, skaženem želodcu, jetrnih in obistnih boleznih, v škatljicah à 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatljicami 1 gld. 5 kr. Razpošiljava se s pošto najmanj jeden zavoj.

Vsa ta naštetá zdravila se samo prava dobijo v lekarni Trnkóczyja v Ljubljani
zraven rotovža in se vsak dan s pošto razpošilja.

MARIA-ZELLER
TROPFEN

NUR ECHT BEI
APOTHEKER TRNKÓCZY
LAIBACH 1 STÜCK 25.

Marijacelske kaplice za želodec,

kterim se ima na tisoče ljudi zahvaliti za zdravje, imajo izvrsten uspeh pri vseh boleznih v želodcu in so neprekosljivo sredstvo zoper: manjkanje slasti pri jedi, slab želodec, urak, vetrove, koliko, zlatenico, bljuvanje, glavobol, krč v želodcu, bitje srca, zabasanje, gliste, bolezni na vranici, na jetrih in zoper zlato žilo. 1 steklenica velja 20 kr., 1 tucat 2 gld., 5 tucatov samo 8 gld.

Svarilo!

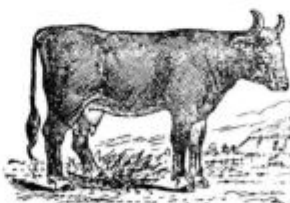
Opozarjamo, da se tiste istinite Marijacelske kaplice dobivajo samo v lekarni Trnkóczyja zraven rotovža na velikem Mestnem trgu v Ljubljani.

Planinski zeliščni sirup kranjski

za odrasle in otroke, je najboljši zoper kašelj, hripavost, vrtoglavico, jetiko, prsne in pljučne bolezni: 1 stekl. 56 kr., 1 tucat 5 fl. Samo ta sirup za 56 kr. je pravi

Zdravila za živino.

Štupa za živino.

Ta prav dobra štupa pomaga najbolje pri boleznih krav, konj in prašičev. Konje varuje ta štupa trganja po črevih, bezgavk, vseh nalezljivih kužnih boleznih, kašlja, plućnih in vranjih boleznih ter odpravlja vse gliste, tudi vzdržuje konje debele, okrogle in iskrene. Krave dobé mnogo dobrega mleka. Zametek z rabilnim navodom vred velja le 50 kr., 5 zamotkov z rabilnim navodom samo 2 gld.

Cvet za konje.

Najboljše mazilo za konje, pomaga pri pretégó žil, otekanih kolen, kopitnih boleznih, otrpjenosti v boku, v križu itd., otekanju nog, mehurjih na nogah, izvinjenju, tiščanju od sedla in oprave, pri sušici itd. s kratka pri vseh unanjih boleznih in hibah. Steklenica z rabilnim navodom vred stane le 1 gld., 5 stekl. z rabilnim navodom vred samo 4 gld.

Objava.

Kranjska hranilnica je na podlogi od pristojne oblasti potrjenih pravil ustanovila starostno hranilnico, ki se bo 1. dan januarja 1890 otvorila. Namen starostni hranilnici je, da svojim udeležencem z dovoljevanjem dodatkov k njihovim prihranjenim obrestim ustvari zaslonbo za določeno starost in onemoglosti.

Udeleženci te starostne hranilnice morejo le oni postati, katere vsled njihove prošnje vsprejme ravnateljstvo.

Za vzprejem se tirja nastopno:

- prosilec mora pri kranjski hranilnici vlogo imeti;
- star ne sme biti manj nego 18 in ne več nego 45 let;
- po stanu mora biti tovarniški delavec, trgovski ali obrtni pomočnik, dnevni pisar, posel ali sploh član enakega stanu;
- svoje redno bivališče mora imeti v mestu ljubljanskem ali v okrajih ljubljanske okolice.

Kdor hoče biti v starostno hranilnico vsprejet, izročiti mora osobno pismo izjavo o pristopu ter jej priložiti svoj rojstni list, svojo hranilnično vložno knjižico in potrdilo o svojem službenem razmerju, na kar razsodi ravnateljstvo kranjske hranilnice, ki sme vsprejem tudi odkloniti, ne da bi navedlo razloge.

Od obrestij udeležencevih, naraslih do konca vsakega leta, preloži se tretjina v starostno hranilnico; k temu preloženemu obrestnemu delnemu znesku se dovoljujejo dodatki, ki ne smejo presegati njegove šestkratne svote; te prelozene obresti z dodatki vred so vloga starostne hranilnice, ki se s 4 % v bodoče obrestuje.

Visokost dodatkov se vsako leto določuje; v to svrhu se v okvirju napominanega najvišjega zneska vsako leto porabi najmanj 1000 gld., o višjih zneskih pa vsako leto posebej sklepa glavni zbor.

Če ima tedaj na pr. kdo koncem tega leta hranilno vlogo 60 gld., znašajo 4 % obresti od nje do konca 1890 2 gld. 42 kr., in če je s to hranilno vlogo postal udeleženec starostne hranilnice, prenese se koncem 1890 od zgorajšnjih obrestij . . . — gld. 80 kr. v starostno hranilnico, h katerim dobi prispevek, ki znaša, če je šestkratno 4 > 80 >

Ta udeleženec bo imel tedaj začetkom leta

1891. v starostni hranilnici vlogo 5 gld. 60 kr. kateri znesek se mu zanaprej obrestuje po 4 od sto, in istotako se postopa pri sklepu vsakega nadaljnjega leta. Za takega udeleženca se kažejo tedaj obresti od njegove hranilne vloge 60 gld., skupaj s 7 gld. 22 kr., tedaj z nekaj nad 12 odstotkov.

Terjatev na hranilnični račun z dvema tretjinama obrestij si more udeleženec vsaki čas kakor vsako drugo hranilnično ter-

jatev popolnoma ali deloma izplačati dati, ne da bi zaradi tega zgubil znesek, ki mu je bil pred izplačanjem pri starostni hranilnici na dobro zapisan; vender je pa vsakemu na lastno korist, da si ne ohrani samo svoje hranilnične terjatve, marveč si jo tudi po možnosti pomnoži.

Terjatev pri starostni hranilnici se pred izpolnjenim 55. letom udeleženceve starosti ne more vzdigniti in le v posebno ozira vrednih slučajih more ravnateljstvo prejšnje izplačanje dovoliti; če pa udeleženec pred izpolnjenim 55. letom umrje, izplača se takoj njegovim dedičem.

Če doseže terjatev kakega udeleženca pri starostni hranilnici znesek 1500 gld., obrestuje se ta sicer zanaprej kakor vsaka druga hranilna vloga, ne dovoljujejo pa se več dodatki, in isto velja tudi za slučaj, če si je dal svojo hranilno vlogo popolnoma izplačati ali pa je že preživel 70. leto svoje starosti.

Kakor hitro pri kakem udeležencu ne veljajo več pogoji vstopa, more ga ravnateljstvo od nadaljnjega udeležbe pri starostni hranilnici izključiti, v katerem slučaju se mu na njegov račun pri starostni hranilnici vknjiženi znesek takoj z naraslimi obrestmi vred izplača.

Če se je vsprejem v starostno hranilnico na podlogi podatkov o neistinitih osebnih razmerah (tedaj posebno za račun in na korist druge kakor navedene osebe) dovolil, zapadejo že dovoljeni dodatki hranilnice in na račun starostne hranilnice narasle obresti na korist slednje.

Da se namen starostnega preskrbljenja v istihi doseže, je terjatev do starostne hranilnice izključno osobna, tako da vse pravice kakega udeleženca do starostne hranilnice ugasnejo, če udeleženec s svojo terjatvijo potom pravnega opravila mej živimi razpolaga ali če se nanjo pridobe izvršbene ali zavarovalne naredbe.

Premembe stanu ali bivališča morajo udeleženci starostne hranilnice tekom meseca ravnateljstvu kranjske hranilnice naznaniti.

Iz priložene tabele naj se razvidi, kako se vloge udeležencev, ako so dodatki 6kratni, tekom let pomnožujejo, in da se more tudi z malimi sredstvi za določeno starost in onemoglosti pridobiti varstvo zoper najskrajnejšo silo.

Natančnejše o uravnavi starostne hranilnice je razvidno iz pravil, katera se na zahtevo brezplačno izročajo.

Mnogobrojen pristop naj torej dokazuje, da se blagovoljni namen kranjskega hranilničnega društva prav umeva, zavod ta pa naj na blagor štedilnega in delavnega prebivalstva uspeva in se vedno boljše razvita.

Tabela

o možnosti naraščanja terjatev v kranjski hranilnici in ž njo spojeni starostni hranilnici.

Pri 4% obrestovanji in	Če vložnik ni vdeleženec starostne hranilnice		Če je vložnik ob enem udeleženec starostne hranilnice in se vzame kot premija šestkratni vsako leto prepisani obrestni delež					
	Terjatev pri kranjski hranilnici		Terjatev pri kranjski hranilnici		Istodobna terjatev pri starostni hranilnici		Skupaj	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
enokratni vlogi 100 gld.:								
po 10. letih	148	24	130	21	125	25	255	46
po 15. letih	180	52	148	60	221	88	370	48
po 20. letih	219	80	169	60	349	64	519	24
po 25. letih	267	72	193	59	516	59	710	18
po 30. letih	326	8	220	97	732	97	953	94
letni vlogi 20 gld.:								
po 10. letih	249	84	231	91	124	89	356	80
po 15. letih	417	12	373	15	307	21	680	36
po 20. letih	621	4	534	44	605	42	1139	86
po 25. letih	869	60	718	58	1055	48	1774	6
letni vlogi 50 gld.:								
po 10. letih	625	36	580	15	315	39	895	54
po 15. letih	1044	4	933	42	773	6	1706	48

Od ravnateljstva kranjske hranilnice.

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških instrumentov, umetelni, ter orožni kovač in nožar

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najboljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti narede. (14—23)

Najboljši, najcenejši naj- sigurnejši in najstarejši

GNOJIVO

za sladorno peso, hmelj, trto, krompir, lan, zelenjad, kakor za vse druge rastline kakor tudi za vsako zemljo je

zgoščeni goveji gnoj

(Engrais de boenf)

Ta gnoj je pripoznan od kmetijskih veščakov, ima zajamčeno vsebino od organskega dušika, fosforove kisline in kalija ter ima v sebi preko 60% organske snovi.

Ta gnoj je iz l. c. kr. izključno privilegovane in patentovane avstro-ogerske tovarne za zgoščeni goveji gnoj v Temešvaru (Bratje Saxl.) (24—17)

GLAVNA PISARNA: Dunaj, III.; Rennweg Nr. 20/qu.

Uzorec in poučne knjižice se zastoj pošlejo.

Proti boleznim v vratu,

hripavosti, kašlju, zlasti pri otrocih;

= proti boleznim v želodeci in mehurji =

kakor tudi fina namizna kislina voda

je posebno priporočan

(12—23)

koroški rimski vrelec.

Na prodaj pri M. E. Supanu v Ljubljani in pri F. Dolenzu v Kranji

Bolezni želodca

in spodnjih telesnih delov, jeter in vranice, zlata žila, zaprtje, vodenica in kronična driska zdravi se najuspešneje s Piccoli-

jevo „Esenco za želodec“, koja je tudi izvrstno sredstvo proti glistam. Pošilja jo izdelovatelj lekarnar Piccoli v Ljubljani (na Dunajski cesti) proti poštnemu povzetju.

Izdelovatelj pošilja

esenco za želodec

v zabojčkih po 12 steklenic za 1 gld. 36 kr., poštno stroške trpi p. t. naročniki. (11—24)

Posamezne steklenice dobijo se pa razven pri izdelovatelju lekarju PICCOLI-ju „pri Angelu“ v Ljubljani po 10 kr., tudi se pri lekarju Rizzoli-ju v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Štajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica

Varstvena znamka.

v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Štajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica

Andr. Druškovič

trgovina z železom, mestni trg št. 10,

priporoča po zelo nizki ceni okove za okna in vrata, storje za štokadoranje, samokolnice, traverse in stare železniške šine za oboke, znano najboljši kamniški Portland- in Roman-cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi lepo in močno narejena

štedilna ognjišča in njih posamezne dele

Vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malih urah in majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo vsi deli za izkopane vodnjake, železne cevi in železolitni gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste trombe in ventile in železna okova.

Za poljedelstvo:

vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna železne in lesene brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd.

Tudi se dobiva zmerom sveži dovski mavec (Lengenfelder Gyps) za gnojenje polja. (42—16)

